

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ

Ο ΑΓΑΘΩΝΟΣ ΛΟΓΟΣ

Ἐγὼ δὲ δὴ βούλομαι πρῶτον μὲν εἰπεῖν ὡς χρή με εἰπεῖν, ἔπειτα 194 E
εἰπεῖν. δοκοῦσι γάρ μοι πάντες οἱ πρόσθεν εἰρηκότες οὐ τὸν θεὸν
ἐγκωμιάζειν ἀλλὰ τοὺς ἀνθρώπους εὐδαιμονίζειν τῶν ἀγαθῶν ὧν 5
ὁ θεὸς αὐτοῖς αἴτιος· ὁποῖος δὲ τις αὐτὸς ὧν ταῦτα ἐδωρήσατο,
οὐδεὶς εἴρηκεν.

Εἷς δὲ τρόπος ὀρθὸς παντὸς ἐπαίνου περὶ παντός, λόγῳ διελθεῖν 195
οἶος οἶων αἴτιος ὧν τυγχάνει περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾗ. οὕτω δὴ τὸν
Ἔρωτα καὶ ἡμᾶς δίκαιον ἐπαινεῖσαι πρῶτον αὐτὸν οἶός ἐστιν,
ἔπειτα τὰς δόσεις. φημὶ οὖν ἐγὼ πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων
Ἔρωτα, εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν, εὐδαιμονέστατον εἶναι 5

194 E 4 ἔπειτα εἰπεῖν: sc. βούλομαι 'pas daarna wil ik mijn eigenlijke toespraak houden'.

5 ἐγκωμιάζειν: wij zouden hier een perfectum gebruiken.

εὐδαιμονίζειν: τινα τινος 'iemand om iets gelukkig prijzen'.

6 αὐτοῖς: bedoeld worden de mensen in het algemeen, niet degenen die tot nu toe gesproken hebben.

ὁποῖος δὲ τις αὐτὸς ὧν: ὁποῖος δὲ τίς ἐστιν ἕκείνος ὅς... afhankelijke vraag, afhankelijk van οὐδεὶς εἴρηκεν.

195 A 1 ὀρθός: ἐστι.

περὶ παντός: 'over wie dan ook'.

λόγῳ διελθεῖν: bespreken, behandelen.

2 οἶος οἶων αἴτιος ὧν: asyndetische verdubbeling van relatieve pronomina correlativa die een afhankelijke vraag inleiden komt vrij veel voor in de Griekse rhetorica 'wat voor iemand hij is en van wat voor dingen hij de oorzaak is'.

περὶ οὗ ἂν ὁ λόγος ᾗ: deze hele phrase '<degene> over wie de redevoering gaat' of 'het onderwerp van de redevoering' is onderwerp van τυγχάνει.

3 δίκαιον: ἐστι. δίκαιον is neutrum.

πρῶτον αὐτὸν: πρῶτον is een adverbiaal gebruikt neutrum, αὐτὸν 'zelf' hoort bij Eros.

4 πάντων θεῶν εὐδαιμόνων ὄντων: genitivus absolutus met concessief aspect.

5 εἰ θέμις καὶ ἀνεμέσητον εἰπεῖν: 'indien het geoorloofd is dat te zeggen en indien ik het kan zeggen zonder (bij de andere goden) afgunst op te wekken'.

αὐτῶν, κάλλιστον ὄντα καὶ ἄριστον. ἔστι δὲ κάλλιστος ὢν
 τοιόσδε. πρῶτον μὲν νεώτατος θεῶν, ὦ Φαῖδρε. μέγα δὲ τεκμη- **B**
 ριον τῷ λόγῳ αὐτὸς παρέχεται, φεύγων φυγῆ τὸ γῆρας, ταχὺ ὄν
 δῆλον ὅτι· θᾶπτον γοῦν τοῦ δέοντος ἡμῖν προσέρχεται. ὁ δὲ
 πέφυκεν Ἔρως μισεῖν καὶ οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν. μετὰ δὲ
 νέων ἀεὶ σύνεστί τε καὶ ἔστιν· ὁ γὰρ παλαιὸς λόγος εὖ ἔχει, ὡς **5**
 ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει. ἐγὼ δὲ Φαίδρω πολλὰ ἄλλα ὁμολογῶν
 τοῦτο οὐκ ὁμολογῶ, ὡς Ἔρως Κρόνου καὶ Ἰαπετοῦ ἀρχαιότερός
 ἐστίν, ἀλλὰ φημι νεώτατον αὐτὸν εἶναι θεῶν καὶ ἀεὶ νέον, τὰ δὲ **C**
 παλαιὰ πράγματα περὶ θεούς, ἃ Ἡσίοδος καὶ Παρμενίδης λέγου-
 σιν, Ἀνάγκη καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι, εἰ ἐκεῖνοι ἀληθῆ ἔλεγον·
 οὐ γὰρ ἂν ἐκτομαὶ οὐδὲ δεσμοὶ ἀλλήλων ἐγίγνοντο καὶ ἄλλα
 πολλὰ καὶ βίαια, εἰ Ἔρως ἐν αὐτοῖς ἦν, ἀλλὰ φιλία καὶ εἰρήνη, **5**
 ὥσπερ νῦν, ἐξ οὗ Ἔρως τῶν θεῶν βασιλεύει. νέος μὲν οὖν ἐστι,
 πρὸς δὲ τῷ νέῳ ἀπαλός· ποιητοῦ δ' ἔστιν ἐνδεῆς οἶος ἦν Ὅμηρος **D**
 πρὸς τὸ ἐπιδειξαι θεοῦ ἀπαλότητα. Ὅμηρος γὰρ Ἄτην θεόν τέ

- 195 A 7 ὢν τοιόσδε: 'omdat hij over de volgende eigenschappen beschikt'.
 ὦ Φαῖδρε: Agathon wendt zich hier in het bijzonder tot Phaedrus omdat in
 diens redevoering Eros de oudste der goden was genoemd.
- 195 B 2 φεύγων φυγῆ: een poëtische manier om iets te benadrukken 'hij mijdt als de
 pest'.
 3 ταχὺ ὄν δῆλον ὅτι: ταχὺ δῆλον ἐστίν ὅτι οὕτως ἔχει. 'dat is zo klaar als een
 klontje'.
 προσέρχεται: subject is τὸ γῆρας.
 4 πέφυκεν Ἔρως μισεῖν: 'Eros haat van nature'.
 οὐδ' ἐντὸς πολλοῦ πλησιάζειν: 'zo ver mogelijk uit de buurt blijven'.
 5 καὶ ἔστιν: sc. νέος.
 λόγος εὖ ἔχει: 'het spreekwoord berust op waarheid'.
 6 ὅμοιον ὁμοίῳ ἀεὶ πελάζει: 'soort zoekt soort'.
- 195 C 2 πράγματα περὶ θεούς: 'kwesties tussen de goden'. Voordat Zeus orde op
 zaken stelde was het een roerige boel in de godenwereld.
 3 Ἀνάγκη καὶ οὐκ Ἔρωτι γεγονέναι: 'zijn veroorzaakt door Anagke en niet
 door Eros'.
 4 ἐκτομαί: 'verminkingen'. Hier wordt uiteraard bedoeld op de castratie van
 Uranus door Cronus.
 7 ἀπαλός: 'delicaat'.
- 195 D 1 ποιητοῦ δ' ἔστιν ἐνδεῆς οἶος ἦν Ὅμηρος: 'je hebt een dichter als Homerus
 nodig om... '.

φησιν εἶναι καὶ ἀπαλήν – τοὺς γοῦν πόδας αὐτῆς ἀπαλοὺς εἶναι –
– λέγων

τῆς μένθ' ἀπαλοὶ πόδες· οὐ γὰρ ἐπ' οὐδεὸς 5
πίλναται, ἀλλ' ἄρα ἢ γε κατ' ἀνδρῶν κράατα βαίνει.

καλῶ οὖν δοκεῖ μοι τεκμηρίω τὴν ἀπαλότητα ἀποφαίνειν, ὅτι
οὐκ ἐπὶ σκληροῦ βαίνει, ἀλλ' ἐπὶ μαλθακοῦ. τῶ αὐτῶ δὴ καὶ E
ἡμεῖς χρησόμεθα τεκμηρίω περὶ Ἐρωτα ὅτι ἀπαλός. οὐ γὰρ ἐπὶ
γῆς βαίνει οὐδ' ἐπὶ κρανίων, ἃ ἐστὶν οὐ πάνυ μαλακά, ἀλλ' ἐν
τοῖς μαλακωτάτοις τῶν ὄντων καὶ βαίνει καὶ οἰκεῖ. ἐν γὰρ ἦθρεσι 5
καὶ ψυχαῖς θεῶν καὶ ἀνθρώπων τὴν οἴκησιν ἴδρυται, καὶ οὐκ αὖ
ἐξῆς ἐν πάσαις ταῖς ψυχαῖς, ἀλλ' ἦτινι ἂν σκληρὸν ἦθος ἐχούσῃ
ἐντύχη, ἀπέρχεται, ἢ δ' ἂν μαλακόν, οἰκίζεται. ἀπτόμενον οὖν
ἀεὶ καὶ ποσὶν καὶ πάντῃ ἐν μαλακωτάτοις τῶν μαλακωτάτων,
ἀπαλώτατον ἀνάγκη εἶναι.

Νεώτατος μὲν δὴ ἐστὶ καὶ ἀπαλώτατος, πρὸς δὲ τούτοις ὑγρὸς 196
τὸ εἶδος. οὐ γὰρ ἂν οἶός τ' ἦν πάντῃ περιπτύσσεσθαι οὐδὲ διὰ
πάσης ψυχῆς καὶ εἰσιῶν τὸ πρῶτον λαυθάνειν καὶ ἐξιῶν, εἰ
σκληρὸς ἦν. συμμέτρου δὲ καὶ ὑγραῖς ἰδέας μέγα τεκμήριον ἢ
εὐσχημοσύνη, ὃ δὴ διαφερόντως ἐκ πάντων ὁμολογουμένως 5
Ἐρωσ ἔχει· ἀσχημοσύνη γὰρ καὶ Ἐρωτι πρὸς ἀλλήλους ἀεὶ
πόλεμος. χροῖας δὲ κάλλος ἢ κατ' ἄνθη δίαίτα τοῦ θεοῦ σημαί-
νει· ἀνανθεῖ γὰρ καὶ ἀπηνθηκότητι καὶ σώματι καὶ ψυχῇ καὶ B
ἄλλῳ ὄτρωσιν οὐκ ἐνίσχει Ἐρωσ, οὐδ' ἂν εὐανθῆς τε καὶ εὐώδης
τόπος ἦ, ἐνταῦθα δὲ καὶ ἴζει καὶ μένει.

Περὶ μὲν οὖν κάλλους τοῦ θεοῦ καὶ ταῦτα ἱκανὰ καὶ ἔτι πολλὰ

195 D 6 *πίλναται*: *πίλναμαι* - naderen, dichtert bij iets komen.

8 *μαλθακοῦ*: de woorden *μαλθακός*, *ἀπαλός* en *μαλακός* zijn min of meer synoniemen.

195 E 4 *ἦθρεσι*: het woord *ἦθος* heeft een waaier aan betekenisontwikkelingen. Hier komt wrsch. 'karakter' in de buurt van wat bedoeld is.

196 A 1 *ὑγρὸς*: daarbij denke men niet in de eerste plaats aan 'nat', maar vooral aan 'vloeibaar'.

196 B 1 *ἀπηνθηκότητι*: *ἀπηνθηκός* - uitgebloeid, verwelkt.

2 *ἐνίσχει*: van *ἐν-ἴζω* niet van *νίζω*.

εὐώδης: welriekend.

λείπεται, περὶ δὲ ἀρετῆς Ἔρωτος μετὰ ταῦτα λεκτέον, τὸ μὲν 5
 μέγιστον ὅτι Ἔρωτος οὐτ' ἀδικεῖ οὐτ' ἀδικεῖται οὔτε ὑπὸ θεοῦ οὔτε
 θεόν, οὔτε ὑπ' ἀνθρώπου οὔτε ἄνθρωπον. οὔτε γὰρ αὐτὸς βία
 πάσχει, εἴ τι πάσχει – βία γὰρ Ἔρωτος οὐχ ἄπτεται· οὔτε ποιῶν C
 ποιεῖ – πᾶς γὰρ ἐκὼν Ἔρωτι πᾶν ὑπηρετεῖ, ἃ δ' ἂν ἐκὼν ἐκόντι
 ὁμολογήσῃ, φασὶν «οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι» δίκαια εἶναι. πρὸς
 δὲ τῇ δικαιοσύνῃ σωφροσύνης πλείστης μετέχει. εἶναι γὰρ ὁμο-
 λογεῖται σωφροσύνη τὸ κρατεῖν ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν, Ἔρωτος 5
 δὲ μηδεμίαν ἡδονὴν κρείττω εἶναι· εἰ δὲ ἥττους, κρατοῦντ' ἂν ὑπὸ
 Ἔρωτος, ὁ δὲ κρατοῖ, κρατῶν δὲ ἡδονῶν καὶ ἐπιθυμιῶν ὁ Ἔρωτος
 διαφερόντως ἂν σωφρονοῖ. καὶ μὴν εἰς γε ἀνδρείαν Ἔρωτι «οὐδ' D
 Ἄρης ἀνδίσταται». οὐ γὰρ ἔχει Ἔρωτα Ἄρης, ἀλλ' Ἔρωτος Ἄρη
 – Ἀφροδίτης, ὡς λόγος – κρείττων δὲ ὁ ἔχων τοῦ ἐχομένου· τοῦ
 δ' ἀνδρειοτάτου τῶν ἄλλων κρατῶν πάντων ἂν ἀνδρειότατος εἴη.
 περὶ μὲν οὖν δικαιοσύνης καὶ σωφροσύνης καὶ ἀνδρείας τοῦ θεοῦ 5
 εἴρηται, περὶ δὲ σοφίας λείπεται· ὅσον οὖν δυνατόν, πειρατέον μὴ
 ἐλλείπειν. καὶ πρῶτον μὲν, ἴν' αὖ καὶ ἐγὼ τὴν ἡμετέραν τέχνην
 τιμήσω ὡσπερ Ἐρυξίμαχος τὴν αὐτοῦ, ποιητῆς ὁ θεὸς σοφός E
 οὕτως ὥστε καὶ ἄλλον ποιῆσαι· πᾶς γοῦν ποιητῆς γίγνεται, «κἂν
 ἄμουσος ἢ τὸ πρῖν», οὗ ἂν Ἔρωτος ἄψηται. ᾧ δὲ πρέπει ἡμᾶς
 μαρτυρίῳ χρῆσθαι, ὅτι ποιητῆς ὁ Ἔρωτος ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ

196 B 5 *πολλὰ λείπεται*: 'veel blijft achterwege', d.w.z. blijft on gezegd.

196 C 1 *οὐχ ἄπτεται*: 'heeft geen vat op'.

3 *ἃ δ' ἂν ἐκὼν ἐκόντι ὁμολογήσῃ*, φασὶν «οἱ πόλεως βασιλῆς νόμοι» δίκαια εἶναι: een Griekse manier om te zeggen dat overeenkomst zonder wilsgebrenken tot een verbintenis leidt.

196 D 3 *Ἀφροδίτης*: bij deze genitief is Eros niet opgevat als eigennaam maar als woord dat 'verlangen' betekent.

196 E 1 *σοφός*: hier eerder 'bekwaam' dan 'wijs'.

3 *οὗ ἂν Ἔρωτος ἄψηται*: 'aan wie Eros zich heeft vastgeklampt', d.w.z. op wie hij greep heeft gekregen.

4 *ᾧ δὲ πρέπει ἡμᾶς μαρτυρίῳ χρῆσθαι, ὅτι*: twee vragen komen op: 1. ᾧ a. is dit relativum zelfstandig of bijvoeglijk (bij *μαρτυρίῳ*) gebruikt? b. Wat is het antecedent (wat voorafgaat of wat volgt)? c. Van welk woord (*μαρτυρίῳ* of *χρῆσθαι*) is de dativus afhankelijk? 2. ὅτι de daardoor ingeleide zin geeft die het argument voor het bewijs, of de stelling die bewezen moet worden, de conclusie van het betoog? Op taalkundige gronden zijn deze kwesties

πᾶσαν ποίησιν τήν κατὰ μουσικήν· ἂν γάρ τις ἢ μὴ ἔχει ἢ μὴ 5
οἶδεν, οὐτ' ἂν ἐτέρω δοίη οὐτ' ἂν ἄλλον διδάξειεν.

Καὶ μὲν δὴ τήν γε τῶν ζώων ποίησιν πάντων τίς ἐναντιώσεται 197
μὴ οὐχὶ Ἔρωτος εἶναι σοφίαν, ἣ γίγνεται τε καὶ φύεται πάντα
τὰ ζῶα; ἀλλὰ τήν τῶν τεχνῶν δημιουργίαν οὐκ ἴσμεν, ὅτι οὐ μὲν
ἂν ὁ θεὸς οὗτος διδάσκαλος γένηται, ἐλλόγιμος καὶ φανὸς ἀπέ-
βη, οὐ δ' ἂν Ἔρωτος μὴ ἐφάψεται, σκοτεινός; τοξικήν γε μὴν καὶ 5
ιατρικήν καὶ μαντικήν Ἀπόλλων ἀνηῦρεν ἐπιθυμίας καὶ ἔρωτος
ἠγεμονεύσαντος, ὥστε καὶ οὗτος Ἔρωτος ἂν εἴη μαθητής, καὶ B
Μοῦσαι μουσικῆς καὶ Ἥφαιστος χαλκείας καὶ Ἀθηνᾶ ἰστουρ-
γίας καὶ «Ζεὺς κυβερνᾶν θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων». ὅθεν δὴ καὶ
κατεσκευάσθη τῶν θεῶν τὰ πράγματα Ἔρωτος ἐγγενομένου,
δῆλον ὅτι κάλλους – αἴσχει γὰρ οὐκ ἔπι ἔρωτος – πρὸ τοῦ δέ, 5

niet gemakkelijk te beslissen. Door het betoog (dat overigens niet heel sterk is - argument en hypothese kunnen ook wel worden omgedraaid) te volgen (wat betoogt Agatho eigenlijk) komt men toch wel bij de goede uitkomst: ᾧ 'en dit' (namelijk het feit dat Eros iedereen tot dichter kan maken) 'mogen wij gebruiken als bewijs, dat..' en dan volgt wat A. wil bewijzen, namelijk dat Eros als dichter goed is in elke vorm van muzische schepping. Je zou evengoed kunnen zeggen: Eros is bekwaam in elke vorm van muzische schepping en kan daarom ook anderen in zijn vak onderrichten.

196 E 5 ἀγαθὸς ἐν κεφαλαίῳ πᾶσαν ποίησιν: 'goed in - om het met één woord te zeggen - elke poesis'.

197 A 2 τίς ἐναντιώσεται μὴ οὐχὶ: 'wie zal durven ontkennen dat... ', 'iedereen zal het met mij eens zijn dat... '.

3 οὐ: kort voor ὅστις, οὐ of ὅσου... πᾶς 'ieder van wie'.

5 σκοτεινός: duister, niet in de betekenis moeilijk te begrijpen, maar 'onbekend', het tegenovergestelde van ἐλλόγιμος καὶ φανός.

197 B 3 κυβερνᾶν: het lidwoord τοῦ bij deze infinitivus ontbreekt wrsch. omdat het ook niet in de geciteerde tekst staat.

4 κατεσκευάσθη... τὰ πράγματα: 'de affaires werden geregeld', d.w.z. ieder kreeg zijn taak, is beter dan 'de problemen werden opgelost', aangezien κατασκευάζω wel kan betekenen 'iets tot stand brengen', maar niet 'iets uit de weg ruimen'. (Dover) Dat neemt niet weg dat onmiskenbaar wordt terugverwezen naar de παλαιὰ πράγματα in 195 C. Agatho's woorden worden door Socrates aangehaald in 201 A.

5 κάλλους: de genitivus hangt af van Ἔρωτος.

αἴσχει: dativus van τὸ αἴσχος.

ἔπι: let op het accent. ἔπι = ἔπεστι.

ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον, πολλὰ καὶ δεινὰ θεοῖς ἐγίγνετο, ὡς λέγεται, διὰ τὴν τῆς Ἀνάγκης βασιλείαν· ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ, ἐκ τοῦ ἐρᾶν τῶν καλῶν πάντ' ἀγαθὰ γέγονεν καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις.

Οὕτως ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Φαῖδρε, Ἔρωσ πρῶτος αὐτὸς ὢν κάλλιστος C
καὶ ἄριστος μετὰ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ἄλλων τοιούτων αἴτιος εἶναι.
ἐπέρχεται δέ μοι τι καὶ ἔμμετρον εἰπεῖν, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ ποιῶν

εἰρήνην μὲν ἐν ἀνθρώποις, πελάγει δὲ γαλήνην

νηνεμίαν, ἀνέμων κοίτην ὕπνον τ' ἐνὶ κήδει. 5

οὗτος δὲ ἡμᾶς ἀλλοτριότητος μὲν κενοῖ, οἰκειότητος δὲ πληροῖ, D
τὰς τοιάσδε συνόδους μετ' ἀλλήλων πάσας τιθεῖς συνιέναι, ἐν
ἐορταῖς, ἐν χοροῖς, ἐν θυσίαισι γιγνόμενος ἡγεμῶν· πραότητα μὲν
πορίζων, ἀγριότητα δ' ἐξορίζων· φιλόδωρος εὐμενείας, ἄδωρος
δυσμενείας· ἰλεως ἀγαθός· θεατὸς σοφοῖς, ἀγαστὸς θεοῖς· ζηλω- 5
τὸς ἀμοίροις, κτητὸς εὐμοίροις· τρυφῆς, ἀβρότητας, χλιδῆς,
χαρίτων, ἡμέρου, πόθου πατήρ· ἐπιμελῆς ἀγαθῶν, ἀμελῆς κα-
κῶν· ἐν πόνῳ, ἐν φόβῳ, ἐν πόθῳ, ἐν λόγῳ κυβερνήτης, ἐπιβάτης, E

197 B 7 ἐπειδὴ δ' ὁ θεὸς οὗτος ἔφυ: twee vragen: 1. Is ἐπειδὴ temporeel of causaal? 2. Betekent ἔφυ hier a. 'hij was' d.w.z. hij had een bepaalde aanleg; b. 'hij werd geboren'; of c. 'hij groeide op' d.w.z. hij kwam tot ontwikkeling, zijn invloed nam toe. De keuze bij vraag 2 bepaalt ook enigszins het antwoord op vraag 1. In de vertaling kan men van alles een beetje nemen: 'Maar sinds de god die rol ging spelen... '.

197 C 1 πρῶτος: zoals in het Grieks zeer vaak wordt het adiectivum gebruikt voor een adverbiale notie.

3 ἔμμετρον: 'in versvorm'.

4 πελάγει: πέλαγος is neutrum en wordt dus verbogen als γένος.

197 D 1 ἀλλοτριότητος: een zeer fraai woord ἀλλοτριότης is het gevoel dat je met iets vreemds te maken hebt, vandaar 'vervreemding', 'vijandschap'.

2 τὰς τοιάσδε συνόδους: 'bijeenkomsten zoals het symposium waaraan wij nu deelnemen' is de niet zeer expliciet uitgedrukte gedachte.

5 ἀγαθός: dit is de lezing der MSS, als ondraaglijk zwak woord door Usener gewijzigd in ἀγανός.

6 τρυφῆς, ἀβρότητας, χλιδῆς: een door moralisten van alle eeuwen verfoeid drietal, maar alle mensen zijn er dol op, inclusief de moralisten.

7 ἐπιμελῆς ἀγαθῶν, ἀμελῆς κακῶν: of ἀγαθῶν en κακῶν masc. of neutr. is valt niet te zeggen (Dover).

8 πόθῳ: de lezing van alle MSS en edd., door Bury gewijzigd in πότῳ 'bij het

παραστάτης τε καὶ σωτὴρ ἄριστος, συμπάντων τε θεῶν καὶ ἀνθρώπων κόσμος, ἡγεμὼν κάλλιστος καὶ ἄριστος, ᾧ χρὴ ἔπεσθαι πάντα ἄνδρα ἐφυμνοῦντα καλῶς, ὠδῆς μετέχοντα ἢν ἄδει θέλγων πάντων θεῶν τε καὶ ἀνθρώπων νόημα.

5

drinken'.

- 197 E 1** ἐπιβάτης: bedoeld wordt de gewapende opvarende, een militair of politieagent aan boord die waakt over de veiligheid.
- 197 E 2** παραστάτης: een kameraad, iemand die je lot deelt en je helper is door dik en dun.
- 3** κόσμος: bij dit woord mag je hier denken aan alle betekenisschakeringen die het heeft, zonder een keuze te maken.